

Otto von der Howen: llapis i espasa

>> Vista de Girona des de l'Onyar.

Text > **BLAI GASULL**, bibliotecari

L 11 de desembre de 1813 es va signar el Tractat de Valençay, amb el qual es posava fi a la Guerra del Francès. Les tropes franceses, en retirada, van abandonar Barcelona el 10 de gener de 1814 i van establir el quarter general a Girona. Entre els soldats que hi van arribar, hi havia el coronel d'artilleria Otto von der Howen.

Von der Howen era llavors un home de quaranta anys, que en feia tres que corria per la Península servint l'exèrcit napoleònic. Hi havia entrat per Irun, el gener de 1811, però la seva carrera militar havia començat feia més de vint anys a l'altra punta d'Europa. Otto Christopher von der Howen havia nascut l'any 1774 a Livònia, a la costa oriental del mar Bàltic, aleshores part de l'Imperi rus. Fill de militar, es va formar a Sant Petersburg, a l'exèrcit de Caterina II. Va fer la guerra contra els otomans (1790) però l'any 96 va dimitir de l'exèrcit rus i el 1799 va allistar-se a l'exèrcit de la República Batava (república germana de la França revolucionària), als Països Baixos. Amb l'exèrcit batau, Von der Howen va lluitar contra russos i anglesos. Ja amb el grau

de coronel i dins l'exèrcit holandès integrat al de Napoleó, el 1810 va ser enviat a Espanya. Va venir-hi amb una espasa, però també amb un llapis. Perquè Otto von der Howen, a banda d'inclinacions militars, en tenia d'artístiques. Va ser un dibuixant i un aquarel·lista obstinat.

El desembre passat, l'arqueòleg de Vinaròs David López va ensopegar amb més d'un centenar de dibuixos que Otto von der Howen va fer durant la seva estada a la Península, dipositats a la Universitat de Leiden, però digitalitzats i accessibles en línia. Com que n'hi havia una desena de Girona, ens els va compartir per veure si els llocs dibuixats ens sonaven d'alguna cosa i si podien tenir algun interès. Com que no en vam trobar referències enlloc, els vam oferir a la REVISTA DE GIRONA.

Són onze dibuixos, uns més fàcils d'ubicar que d'altres. En alguns, la ciutat es reconeix d'una manera ben clara, com a les vistes del pont de Pedra o de l'entrada a Girona per Pedret. Són unes imatges en què la ciutat es reconeix indiscutiblement, i que ja hem vist en diferents pintures o gravats de

>> Vista de Girona des de Pedret.

l'època. A la vista des de Pedret, però, cal destacar-hi la presència de la capella del Pilar, propera a l'Hospital de Sant Llàtzer, que justament els francesos van destruir durant la guerra: de resultes de les destrosses, l'edifici va quedar abandonat fins que l'any 1920 va ser traslladat, una pedra rere l'altra, al castell dels marquesos de Montsolís, prop de Sant Hilari Sacalm, on des de llavors les seves pedres autèntiques formen part d'una fantasia neomedieval.

El convent de les Josefines, a la plaça dels Lledoners, i el seu terrat; el portal de la muralla dit de Sant Pere o de Sant Daniel, o els dos dibuixos de la plaça de Sant Domènec també s'identifiquen fàcilment a pesar dels canvis que han experimentat. A la plaça de Sant Domènec es pot veure encara, a la ubicació original, la placa que commemorava el sermó miraculós pronunciat per sant Vicent Ferrer el 13 d'abril de 1409, que, segons la tradició, van poder sentir perfectament vint mil persones. La inscripció és avui al claustre de la Facultat de Lletres.

Més difícils de localitzar són alguns dibuixos que Von der Howen va fer pels voltants de Girona. Hi reconeixem la torre de Suchet, que porta el nom del mariscal francès amb qui Von der Howen va arribar a Girona. Una altra fortificació semblant deu ser, per la ubicació, la torre de Sant Joan, un dels complements defensius del castell de Montjuïc. No hem sabut identificar amb seguretat el dibuix d'una masia, tot i que la seva forma general i la data de 1552 que Von

der Howen dibuixà sobre la porta suggereixen que es podria tractar de la Pabordia, al barri de Palau, on se sap que durant l'ocupació francesa es va instal·lar un comandament militar. No hem trobat cap pista per identificar la darrera imatge.

Otto von der Howen va deixar escrites unes memòries que havien d'acompanyar els dibuixos que va fer a Espanya, però el llibre no es va publicar. Són unes memòries breus i bastant impersonals, on amb prou feines dedica un paràgraf a la seva estada a Girona. Just per conèixer les dates que va estar-se a la nostra ciutat.

Segons explica a les memòries, el 8 de març de 1814 va marxar cap a França. Al moment de tramuntar la carena, al castell de Bellaguarda, gira la vista i mira la terra que ha recorregut els darrers anys «desitjant des del fons del cor que les ferides d'aquest desgraciat país cicatritzin»; «que la inquisició quedi abolida per sempre»; que «el clergat es mantingui fidel a la religió que professa, però que renunciï al fanatisme, a l'avarícia i a l'ambició»; que «els nobles valorin més la noblesa del sentiment que els títols buits i les genealogies pomposes», i que «les dones afegeixin alguns talents i més educació als encants amb què la natura les ha dotat tan generosament», i així «el poble espanyol, afegint a totes les virtuts de què està dotat, les llums, la indústria i la tolerància de les altres nacions civilitzades d'Europa, ocupi el lloc més destacat entre aquestes». Però no va tornar mai per comprovar-ho.

>> Convent de les Josefines.

>> Terrat del convent de les Josefines.

>> Entrada a Girona des de Sant Daniel.

>> Plaça de Sant Domènec.

>> Plaça de Sant Domènec mirant al carrer dels Alemanyys.

>> Torre de Suchet.

>> Torre de Sant Joan.

>> Torre de la Pabordia (?).

>> Indret desconegut.